

Голові
спеціалізованої вченої ради ДФ 05.053.22
у Вінницькому державному педагогічному університеті
імені Михайла Коцюбинського

ВІДГУК

**офіційного опонента – доктора педагогічних наук, професора
Гриньової Марини Вікторівни**

на дисертаційне дослідження *Стахової Інни Анатоліївни*
**«Формування готовності майбутніх учителів до організації
природоохоронної діяльності в початковій школі»**

подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD) з галузі
знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 015 – Професійна освіта

Питання екологічної безпеки є актуальним для кожної країни світу. Боротьба з екологічною кризою тягнеться десятиліттями, так як недостатньо враховується питання виховання екологічно свідомого громадянина, здатного не тільки раціонально використовувати природні ресурси, але й дбати про збереження та відновлення довкілля. Саме тому дисертаційне дослідження Стахової І. А. набуває особливого значення, адже спрямоване на підготовку майбутніх учителів початкової школи, здатних виховати екологічно дбайливе молоде покоління, глибоко свідоме в напрямі покращення кризової ситуації природного середовища.

Активна діяльність України в сфері природоохоронної діяльності стимулює педагогічні заклади вищої освіти до підготовки майбутніх учителів початкової школи, компетентних, ерудованих у природничих науках та технологіях, здатних зацікавити молодших школярів активною екологічною роботою. Готовність майбутніх учителів до організації природоохоронної діяльності є рушійною силою покращення стану природного довкілля, що підтверджує здійснений дисертанткою теоретичний аналіз наукових джерел, врахування природоохоронної політики та освітніх реформ в Україні. Викладені дисертанткою міркування, безумовно, свідчать про актуальність обраної теми дослідження.

Дисертацію виконано відповідно до тематичного плану наукових досліджень Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського в рамках комплексної теми кафедри педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами «Педагогічний супровід особистісно-професійного розвитку майбутнього вчителя» (0119U102999), кафедри початкової освіти «Підвищення якості підготовки майбутніх учителів початкових класів у контексті євроінтеграції» (0121U108285). Також

окремі аспекти теоретичних та практичних положень висвітлено в матеріалах міжнародного проєкту Erasmus+ Jean Monnet «EU experience of soft skills development of preschool and primary school age children by theatre activities in teacher training» (620252-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-MODULE). Тему дослідження затверджено вченою радою Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол № 9 від 20.03. 2019 р.) та узгоджено в Міжвідомчій Раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 3 від 28.05.2019 р.).

Ознайомлення зі змістом дисертації, основними публікаціями автора дозволяє визначити, що мету дослідження досягнуто. Дисертаційна робота є логічним, обґрунтованим завершеним дослідженням, зміст якого детально розкрито в анотації, вступі, трьох розділах, висновках, додатках, списку використаних джерел, що за стилем викладу матеріалу відповідають сучасним вимогам до дисертаційних досліджень на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD) з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 015 – Професійна освіта.

Варто відзначити, що авторкою вперше проведено дефінітивний аналіз поняття «готовність до організації природоохоронної діяльності», запропоноване власне визначення. Виокремлено авторську історичну класифікацію основних періодів розвитку природничо-наукових та педагогічних дисциплін, що активно впливали на формування методики підготовки майбутніх учителів до організації природоохоронної діяльності в початковій школі. Особливої уваги заслуговує запропонована дисертанткою комплексна система формування готовності майбутніх учителів до організації природоохоронної діяльності, що складається із чотирьох змістових блоків: цільового блоку, теоретико-методологічного блоку, що ґрунтується на наукових підходах (системному, діяльнісному, середовищному, компетентнісному, міжпредметної інтеграції) та принципах (студентоцентрованості, науковості та зв'язку із життям, єдності теоретичної та практичної підготовки, систематичності та неперервності, концентричності, інтеграції); змістово-організаційного блоку, що реалізується на мотиваційно-ціннісному, змістово-когнітивному, процесуально-діяльнісному, творчо-рефлексивному етапах та результативного блоку, що передбачає позитивну динаміку сформованості готовності майбутніх учителів до організації природоохоронної діяльності в початковій школі.

Здобувачкою визначено компоненти, критерії, показники й рівні формування готовності майбутніх вчителів педагогічних закладів вищої освіти до організації природоохоронної діяльності в початковій школі.

Отже, вважаємо, що дисертація Стахової І. А. є науково обґрунтованим дослідженням, що вирішує низку актуальних питань.

Позитивної оцінки заслуговують визначені авторкою теоретико-методичні основи дослідження, запропоновані технології, форми, методи, прийоми, що ефективно впливають на процес формування готовності майбутніх учителів до організації природоохоронної діяльності в початковій школі. Визначені компоненти, критерії та показники, рельєфно представлені в дисертаційному дослідженні, демонструють чітку структуру процесу формування готовності майбутніх учителів до організації природоохоронної діяльності в початковій школі. Значної уваги заслуговує дібраний діагностичний інструментарій для перевірки стану готовності майбутніх учителів до організації природоохоронної діяльності.

Так, дисертантці вдалося детально схарактеризувати і презентувати теоретико-методичні засади та психолого-педагогічні особливості формування готовності майбутніх учителів початкової школи до організації природоохоронної діяльності в початковій школі у процесі їхньої професійної підготовки.

Детальне ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи Стахової І. А. дає підстави стверджувати, що підхід здобувачки до наукової роботи вирізняється фундаментальністю та ґрунтовністю дослідження, в якому вдало інтегровані філософські, психологічні та педагогічні аспекти проблеми. Схвалення заслуговують також більше 50 додатків до дисертації, де представлено анкети, тести й інші діагностичні методики та результати їх застосування для визначення рівнів сформованості готовності майбутніх учителів до організації природоохоронної діяльності в початковій школі. У 29 наукових працях, опублікованих дисертанткою, повною мірою представлено основні результати дослідження, а саме: проаналізовано теоретико-методологічні, методичні аспекти сформованості готовності майбутніх учителів до організації природоохоронної діяльності в початковій школі, представлено констатувальний етап експерименту.

Підтримуємо сформульовані у дисертації наукову новизну й практичне значення дослідження; зазначаємо належний рівень оформлення та апробації результатів дослідження; основні положення дисертації вдало ілюстровані таблицями, графіками, схемами.

Науково важливим є здійснений аналіз філософських та психолого-педагогічних чинників формування готовності майбутніх учителів до

організації природоохоронної діяльності в початковій школі; виокремлено та охарактеризовано компоненти, критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх учителів до організації природоохоронної діяльності в початковій школі. Значущим є обґрунтування дисертанткою педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів до організації природоохоронної діяльності в початковій школі; розроблена система формування готовності майбутніх учителів до природоохоронної діяльності в початковій школі, яка базується на аудиторній, позааудиторній та самостійній роботі майбутніх учителів.

Важливе значення для практики педагогічних закладів вищої освіти мають отримані дисертанткою результати в освітньому процесі студентів спеціальності 013 Початкова освіта першого ступеня вищої освіти «бакалавр» шляхом упровадження вибіркової навчальної дисципліни «Еколого-природничий практикум», увагу викладачів ЗВО та студентів привернуть запропоновані Стаховою І. А. «Методичні рекомендації щодо формування готовності майбутніх учителів до організації природоохоронної діяльності в початковій школі».

Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Стахової Інни Анатоліївни, висловимо окремі **дискусійні положення, зауваження та побажання до змісту роботи:**

1. У дисертаційній роботі проаналізовано поняття «підготовка», «професійна підготовка», «готовність», «підготовленість». Доречно було б зацентувати увагу на взаємозв'язку понять «готовність» і «підготовленість» та їх місця у процесі підготовки майбутніх учителів до організації природоохоронної діяльності в роботі з молодшими школярами.

2. Погоджуємося із запропонованими авторкою педагогічними умовами, проте, доречно було б їх розширити, враховуючи теоретичний аналіз наукової літератури та констатувальний етап експерименту.

3. У діагностиці змін, що відбулися в рівнях сформованості готовності майбутніх учителів до організації природоохоронної діяльності в початковій школі до і після проведення експериментальної роботи, бажано було б надати не тільки кількісні, але й якісні характеристики змін.

4. Досліджуючи мотиваційний компонент сформованості готовності майбутніх учителів до організації природоохоронної діяльності в початковій школі, здобувачкою виокремлено критерії ціннісного ставлення до майбутньої професійної діяльності та внутрішньої мотивації до організації природоохоронної діяльності у початковій школі. Доречно було б наголосити на взаємозв'язку відповідних критеріїв та їх цілісного впливу на процес формування готовності.

5. Запропоновані дисертанткою в додатках «Методичні акценти формування готовності майбутніх учителів до організації природоохоронної діяльності в початковій школі» (додаток «О») є цікавою знахідкою. Проте, варто було б запропонувати їх і в методичних рекомендаціях.

Водночас вважаємо, що наведені зауваження носять дискусійний характер та суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку роботи.

Дисертація чітко вибудована. Зміст, висновки, що викладені в анотації, повністю відображають основні положення проведеного дослідження.

Загальний висновок

Дисертаційне дослідження Стахової Інни Анатоліївни «Формування готовності майбутніх учителів до організації природоохоронної діяльності в початковій школі» є самостійною, цілісною, завершеною науковою роботою, що має важливе теоретико-практичне значення для підготовки майбутніх учителів початкової школи окремо та педагогіки загалом. Виконана дисертація заслуговує на позитивну оцінку, відповідає вимогам п.п. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» (Постанова Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. за № 567) та іншим інструктивним вимогам Міністерства освіти і науки України щодо дисертаційних досліджень. Автор дисертації, Стахова Інна Анатоліївна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 015 – Професійна освіта.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
декан природничого факультету
Полтавського національного
педагогічного університету
імені В. Г. Короленка,
член-кореспондент НАПН України

М. ГРИНЬОВА